

УДК 796.011-051:37.016+005.342

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2025-1-106-113>

## INNOVATIVE TEACHING METHODS IN THE PREPARATION OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

### ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

**Svitlana STEBLIUK,**

Doctor of Pedagogical Sciences,  
Associate Professor at the  
Department of Physical Therapy,  
Rehabilitation, of Special and  
Inclusive Education,  
State University "Uzhhorod National  
University"  
14, University Str., Uzhhorod, 88000,  
Ukraine

**Світлана СТЕБЛЮК,**

доктор педагогічних наук, доцент  
кафедри фізичної терапії,  
реабілітації, спеціальної та  
інклюзивної освіти,  
ДВНЗ «Ужгородський національний  
університет»  
вул. Університетська, 14,  
м. Ужгород, 88000, Україна

[svitlana.stebliuk@uzhnu.edu.ua](mailto:svitlana.stebliuk@uzhnu.edu.ua)  
<https://orcid.org/0000-0002-2827-6805>

#### ABSTRACT

*The article deals with innovative teaching methods that are used in the preparation of future specialists in physical culture and sports. It has been found out that modern challenges (development of wellness, recreational and rehabilitation services, expansion of fitness industry, change of labor market requirements) activate scientific research on the problem of training of future specialists, in the field of physical culture and sports in particular. Modern approaches to defining the concept of «professional training of future specialists of physical culture and sports» are analyzed and the author's definition is formulated. It is a dynamic system aimed at forming professional competence, development of personal and professional qualities, as well as readiness for realization in the conditions of modern educational and sports framework. The purpose of the article is to reveal the peculiarities of the use of innovative teaching methods in the preparation of future specialists of physical culture and sports.*

*The content of innovative learning, innovative teaching methods and the effectiveness of their use in the preparation of future specialists in physical culture and sports in the process of studying the discipline «Pedagogy of Higher School» are determined. It is noted that the structure of different types of lectures is modernized by innovative teaching methods. This makes it possible to focus on a comprehensive review of the problem. The methods of learning that take place in the information lecture are distinguished: problem-search, concept card, method of insert. The specifics of the specialty, structural and logical scheme of the educational and professional program, practice are taken into account. Attention is paid to practical classes aimed at the development of methodological, communicative, reflexive competences of the teacher, his/her pedagogical skills. Methods of teaching are singled out: modelling of situations, project-based, creation of associative lines.*

*It is stated that the usage of innovative methods in the educational process is consistent with the formation of competitive specialists and is a component of educational and scientific and methodological work of the teacher, an indicator of his/her pedagogical skills.*

**Key words:** professional training, physical culture, sports, competence-based approach, innovative technologies.

**Вступ.** Сучасний розвиток вищої освіти в Україні зосереджений на інтеграції до загальноєвропейського освітнього простору, що визначає ключові напрями реформування. Перед вишами стоїть завдання постійного підвищення якості освіти, модернізації її змісту, розробки й упровадження інноваційних педагогічних технологій, створення умов для підготовки фахівців із відповідними ціннісними орієнтаціями та громадянською позицією. В умовах трансформації необхідно не лише урахувати світові практики, а й адаптувати їх до вітчизняних реалій, забезпечуючи якісний та конкурентоспроможний освітній процес, інтеграцію теоретичних знань з практичними навичками.

Сучасні виклики (розвиток оздоровчих, рекреаційних та реабілітаційних послуг, розширення фітнес індустрії, зміна вимог ринку праці) активізують наукові розвідки з проблеми підготовки майбутніх фахівців, у сфері фізичної культури і спорту зокрема. В умовах посилення ролі компетентнісного підходу зростає необхідність у використанні інноваційних методів викладання, які сприяють підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту окреслено у наукових розвідках Д. Бермудес, Ю. Долинного, М. Дутчака, Т. Круцевич, Л. Рибалко, Л. Онішук, Н. Степанченко, С. Щербини та ін. Відтак, Н. Степанченко розкрито зміст поняття «професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання» крізь призму цілісної системи професійно-педагогічної освіти (передбачає органічну єдність духовного, фізичного та морального виховання, мети, завдань, змісту, організаційних форм, методів, засобів, технологій, діагностичних завдань, етапів, критеріїв, результатів навчання тощо) [9].

Фаховий рівень підготовки спеціалістів фізичної культури розглядається Ю. Забіяко як єдність педагогічних заходів, спрямованих на покращення їхніх умінь і навичок, а також підвищення якості освіченості [3, с. 16].

З позиції Ю. Долинного, професійна підготовка фахівців у закладах вищої освіти повинна бути спрямована на здобуття майбутніми фахівцями фізичного виховання й спорту ґрунтовних і фундаментальних знань, формування вмінь і навичок обраної професії, а також під час навчання студенти мають розвинути мотиваційну сферу й особистісні соціально значущі якості, які допоможуть їм кваліфіковано виконувати професійні обов'язки [2, с. 205]. Н. Юдіною особлива увага приділяється розвитку психологічної стійкості студентів, здатності до ефек-

тивного вирішення проблем, що є ключовими для успішної кар'єри в динамічному і часто конкурентному світі фізичної культури та спорту [11, с. 194-195].

У дослідженні проблеми якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури і спорту О. Отравенко вказує на системно-цілісну єдність її процесуальних і результативних характеристик, ознакою якої виступає професійно-особистісне становлення майбутніх фахівців, конкурентоспроможних, здатних розуміти ціннісно-смысловий контекст педагогічної діяльності, нарощувати творчий потенціал, знаходити нестандартні вирішення професійно-педагогічних завдань та здатних до професійного самовизначення й самореалізації [7].

Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту нами розглядається як динамічна система, спрямована на формування професійної компетентності, розвиток особистісних і фахових якостей, а також готовності до реалізації діяльності в умовах сучасного освітнього та спортивного простору. Інноваційні методи викладання дозволяють створити якісну й адаптивну модель навчання, яка відповідає вимогам сьогодення.

**Мета статті** – розкрити особливості застосування інноваційних методів викладання у підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

**Методи та методики дослідження.** Для реалізації поставленої мети використано теоретичні й емпіричні методи дослідження (аналіз фахової літератури, синтез, узагальнення, аналіз досвіду професійної діяльності, педагогічне спостереження).

**Результати та дискусії.** Питання інновацій у вищій школі, застосування інноваційних методів навчання в освітньому процесі є об'єктом вивчення Ю. Бистрової, Г. Буянової, І. Дичківської, А. Ільченко, І. Левчук, В. Терещук, І. Семенишиної, О. Удалової та ін. Вітчизняною нормативно-законодавчою базою визначено, що інновації – «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [8].

У термінологічному словнику «Інноваційна діяльність вчителя» сформульовано поняття «інноваційне навчання» як зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна діяльність, яка ґрунтується на оригінальних методиках розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностях, високих соціально-адаптаційних можливостях особистості [4, с. 38].

Термін «інноваційний метод навчання» сформульовано І. Мельничук, І. Білоус як новий спосіб організації навчального процесу, спрямо-

ваний на підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу та поліпшення результатів навчання. Авторами наведено практику застосування методів «перевернутого» класу, гейміфікації, методу дизайн-мислення, активного навчання, самонавчання [5, с.97].

Актуальним є дослідження колективу авторів [10] щодо інтерактивних технологій, цифрових платформ та дистанційного навчання у підготовці бакалаврів та магістрів сфери фізичної культури і спорту. Виокремлена ними цифрова платформа Kahoot! дозволяє створювати інтерактивні вікторини, що включають елементи змагання. Такий формат стимулює залучення та підвищує інтерес до вивчення складних тем.

Обґрунтуємо ефективність застосування інноваційних методів навчання в контексті нашого дослідження – підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту ОС магістра у процесі вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи».

Однією з форм навчальної діяльності у ЗВО є лекція, котру розглядаємо і як метод навчання. Структура лекцій (вступної, інформаційної, оглядової, підсумкової) модернізується інноваційними методами навчання, що дає можливість зацентрувати увагу на комплексному огляді проблеми. Виокремимо методи навчання, що мають місце на інформаційній лекції.

Проблемно-пошуковий. Передбачає активне залучення здобувачів вищої освіти до самостійного розв'язання проблемних завдань через пошук, аналіз і синтез інформації.

Як показує спостереження, виокремлений метод викладання забезпечує глибше засвоєння кола компетенцій з теми; проблемні питання змушують активізувати набутий досвід та шукати нові зв'язки між поняттями.

Концепт-карти. Метод візуалізації мислення й альтернативного запису, відображення у схемах ключових положень з теми. Зокрема, питання «Педагогічна майстерність викладача та можливості її розвитку» здобувачами вищої освіти презентовано за блоками:

1) поняття педагогічної майстерності (сукупність знань, навичок, особистісних якостей, вплив на ефективність освітнього процесу, роль у формуванні професійної компетентності викладача);

2) компоненти педагогічної майстерності: педагогічний (знання дисципліни, методики викладання), психологічний (розуміння вікових особливостей студентів, мотивація); комунікативний (навички спілкування, емпатія, розвиток soft skills), методичний (реалізація принципів навчання, застосування педагогічних технологій в освітньому процесі);

3) методи розвитку педагогічної майстерності: самоосвіта (вивчення фахової літератури, участь у вебінарах, науково-методичних семінарах, аналіз власної діяльності, обмін досвідом).

Метод інсерт. Використання його дозволяє структурувати навчальний матеріал за допомогою умовних знаків для подальшого аналізу. Студентам пропонується прочитати інформацію за наступною схемою: «+» – я це знав(ла); «-» – нова інформація; «?» – є запитання, потрібно уточнити.

Як показує досвід професійної діяльності, означений метод активізує діяльність магістрантів, спрямовує їх на активне слухання лекційного матеріалу, узагальнення. У процесі застосування методів викладання акцентуємо увагу на дотриманні принципів академічної доброчесності при цитуваннях. Цьому сприяє показ презентаційних матеріалів із застосуванням ІКТ.

Під час добірки інноваційних методів викладання нами враховано специфіку спеціальності, структурно-логічну схему освітньо-професійної програми, практики.

Вимоги до проведення лекцій розроблені сучасними дидактами [6, с. 198–199]: високий науковий рівень інформації, яка має, як правило, світоглядне значення; доказовість і аргументованість суджень; достатня кількість переконливих фактів, прикладів, текстів і документів; ясність викладу думок та активізація мислення слухачів, формулювання питань для самостійної роботи з необхідних проблем; аналіз різних поглядів щодо розв'язання проблем; виведення головних думок і положень, формулювання висновків; ... використання дидактичних матеріалів і технічних засобів; застосування основних матеріалів – тексту, конспекту, блок-схем, креслень, таблиць, графіків.

Практичні заняття з дисципліни спрямовані на розвиток методичних, комунікативних, рефлексивних компетенцій викладача, його педагогічної майстерності. У процесі науково-педагогічної діяльності мали місце різні методи навчання.

Моделювання ситуацій. Передбачає систематизацію теоретичного матеріалу, формування дивергентного мислення, навичок міжособистісної взаємодії, комунікативних умінь здобувачів вищої освіти. Алгоритм роботи: постановка проблемної ситуації, аналіз ситуації (індивідуальне або групове обговорення проблеми, визначення причини її виникнення та можливі наслідки); синтез варіантів вирішення (дискусія щодо переваг і недоліків висловлених позицій, вибір найбільш ефективної); узагальнення.

Проектний метод. Спрямований на розробку здобувачами вищої освіти фрагменту лекційного чи практичного заняття з подальшою його презентацією. Означений метод формує у майбутніх фахівців навички планування, аналітичного мислення, комунікації та умінні добирати навчальний матеріал із дотриманням принципів науковості, зв'язку з життям, практикою та ін. Студенти практично опановують основні етапи проектування навчального заняття: вибір теми відповідно до робо-

чої програми навчальної дисципліни, формулювання мети і ключових понять, розробка структури заняття (відповідно до форми), вибір методів і прийомів викладання, розробка дидактичних матеріалів (презентації, роздаткові матеріали, тестові завдання), самооцінка та взаємооцінювання студентів.

Створення асоціативних рядків. У контексті педагогіки вищої школи застосовується для розуміння складних педагогічних понять, установлення зв'язків між теорією та практикою, розвитку критичного мислення. Пропонується дефініція (твердження), студенти записують або озвучують перші асоціації, які спадають їм на думку. Розширення асоціативного ряду проходить через обговорення запропонованих асоціацій та пояснення зв'язків між ними, їх структуризації у вигляді словникового ланцюжка. До прикладу, до поняття «педагогічні технології» студентами запропоновано асоціативний рядок: інтерактивність, комп'ютер, персоналізація, модульне навчання, ділова гра, інновація.

Практичні заняття передбачають роботу в інтерактивних групах, що носить дослідницький характер, з-поміж методів застосовуються: «дерево рішень», «займи позицію», ділова гра та інші.

**Висновки.** Таким чином, забезпечити якість освітнього процесу в ЗВО допомагає ефективне поєднання традиційних та інноваційних методів навчання залежно від форми та мети заняття. Використання новітніх підходів сприяє формуванню конкурентоспроможних фахівців та є складником навчальної та науково-методичної роботи викладача, показником його педагогічної майстерності. Наведено приклади застосування інноваційних методів викладання на лекційно-практичних заняттях з дисципліни «Педагогіка вищої школи».

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті особливостей організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

#### Література

1. Буянова Г., Удалова О. Вплив інноваційних форм і методів навчання на якість професійної підготовки здобувачів вищої освіти. *Проблеми освіти*, Випуск 2(97), 2022. С.190–207
2. Долинний Ю. О. Підготовка фахівців фізичного виховання й спорту до професійної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 21. Т. 1. 2020. С. 203–206
3. Забіяко Ю. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : збірник наукових праць. № 2 (22), 2013. С. 16–19
4. Інноваційна діяльність вчителя: термінологічний словник За заг. ред. О.І. Огієнко; Укладачі О.І. Огієнко, Т.Г. Калюжна, Л.О. Мільто, Ю.Л. Радченко, Ю.С. Красильник, К.В. Котун. К., 2016. 120 с.
5. Мельничук І. Інноваційні методи викладання та навчання у сфері вищої освіти. *Гуманітарні студії : історія та педагогіка*. 2021. № 2. С. 94–102.
6. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.

7. Отравенко О. В. Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Open educational e-environment of modern University, Special edition*, 2019. С.222–230
8. Про інноваційну діяльність: Закон України, 2002 (із змінами № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. (дата звернення: 26.03.2025).
9. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах: автореф. дис. доктора пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Вінниця, 2017. 42 с.
10. Тищенко В. О., Іваненко С. В., Харченко-Баранецька Л. Л. Ковальчук Л. В., Комарова Т. В. Інноваційні методи підготовки бакалаврів і магістрів у сфері фізичної культури і спорту. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Випуск 3 (189), 2025. С.164–167
11. Юдіна Н. А. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту як психолого-педагогічна проблема. *Педагогічний альманах*, (55). 2024. С. 191–197.

### References

1. Buyanova, G, Udalova, O. (2022). Vplyv innovatsiynykh form i metodiv navchannia na yakist profesiinoi pidhotovky здобувачів вищої освіти [The influence of innovative forms and methods of learning on the quality of professional training of higher education students]. *Problemy osvity – Education problems, Vypusk 2* (97). 190–207 [in Ukrainian].
2. Dolynnyi, Yu. O. (2020). Pidhotovka fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia y sportu do profesiinoi diialnosti [Training of specialists in physical education and sports for professional activity]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy. Vypusk 21. T. 1*. 203–206 [in Ukrainian].
3. Zabiyako, Yu. (2013). Profesiina pidhotovka fakhivtsiv fizychnoi kultury ta sportu [Professional preparation of specialists in physical education and sport]. *Fizychnе vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi : zbirnyk naukovykh prats. № 2* (22). 16–19 [in Ukrainian].
4. Innovatsiina diialnist vchytelia: terminolohichnyi slovnyk (2016). [Teacher's Innovative activity: a terminological vocabulary]. Za zah. red. O.I. O Ogienko; Ukladachi O.I. Ogienko, T.H. Kalyuzhna, L.O. Milto, Yu.L. Radchenko, Yu.S. Krasilnik, K.V. Kotun. K. 120 p. [in Ukrainian].
5. Melnychuk, I. (2021). Innovatsiini metody vykladannia ta navchannia u sferi vyshchoi osvity [Innovative methods of teaching and education in the field of higher education]. *Humanitarni studii : istoriia ta pedahohika – Humanities: History and Pedagogy. № 2*. 94–102. [in Ukrainian].
6. Ortynskiy, V. L. (2009). Pedahohika vyshchoi shkoly: navch. posib. dla stud. vyshch. navch. zakl. [Higher school pedagogy: educ. a manual. for students. higher. educ. lay]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. 472 p. [in Ukrainian].
7. Otravenko, O. V. (2019). Innovatsiini metody navchannia yak osnova yakisnoi profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury [Innovative methods of education as a basis for high-quality vocational training of physical education teachers]. *Open educational e-environment of modern University, Special edition*. 222–230 [in Ukrainian].
8. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy [About innovative activity], 2002 (iz zminamy № 5460-VI (5460-17) vid 16.10.2012. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. (data zvernennia: 26.03.2025). [in Ukrainian].
9. Stepanchenko, N. I. (2017). Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannia u vyshchykh navchalnykh zakladakh. [Professional training



system of future physical education teachers in higher education establishments]: avtorref. dys. doktora ped. nauk: 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity». Vinnytsia, 2017. 42 p. [in Ukrainian].

10. Tyshchenko, V., Ivanenko, S., Kharchenko-Baranetska, L., Kovalchuk, L., Komarova, T. (2025). Innovatsiini metody pidhotovky bakalavriv mahistriv u sferi fizychnoi kultury i sportu [Innovative methods of training bachelors and masters in the field of physical culture and sports]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova – Scientific journal of the Ukrainian State University named after Mikhaïl Drahomanov*. Vypusk 3 (189).164–167 [in Ukrainian].

11. Yudina, N. A. (2024). Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu yak psykhologo-pedahohichna problema [Theoretical aspects of professional training of future physical culture and sport specialists in physical culture and sport aspsychological and pedagogical problem]. *Pedahohichnyi almanakh – Pedagogical almanac* (55). 191–197 [in Ukrainian].

### **АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто інноваційні методи викладання, що застосовуються у процесі підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. З'ясовано, що сучасні виклики (розвиток оздоровчих, рекреаційних та реабілітаційних послуг, розширення фітнес індустрії, зміна вимог ринку праці) активізують наукові розвідки з проблеми підготовки майбутніх фахівців, у сфері фізичної культури і спорту зокрема. Проаналізовано сучасні підходи до визначення поняття «професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту» та сформульовано авторське. Це динамічна система, спрямована на формування професійної компетентності, розвиток особистісних і фахових якостей, а також готовності до реалізації діяльності в умовах сучасного освітнього та спортивного простору. Метою статті є розкрити особливості застосування інноваційних методів викладання у підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Визначено зміст інноваційного навчання, інноваційних методів викладання та обґрунтовано ефективність застосування їх у підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту ОС магістра у процесі вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи». Зазначено, що структура різних типів лекцій модернізується інноваційними методами навчання. Це дає можливість зацентувати увагу на комплексному огляді проблеми. Виокремлено методи навчання, що мають місце на інформаційній лекції: проблемно-пошуковий, концепт-карти, метод інсерт. Враховано специфіку спеціальності, структурно-логічну схему освітньо-професійної програми, практики. Закцентовано увагу на практичних заняттях, що спрямовані на розвиток методичних, комунікативних, рефлексивних компетенцій викладача, його педагогічної майстерності. Дібрано методи навчання: моделювання ситуацій, проєктивний, створення асоціативних рядків.

Зазначено, що використання інноваційних методів в освітньому процесі вишу сприяє формуванню конкурентоспроможних фахівців та є складником навчальної та науково-методичної роботи викладача, показником його педагогічної майстерності.

**Ключові слова:** професійна підготовка, фізична культура, спорт, компетентнісний підхід, інноваційні технології.